ARREST VAN HET HOF
10 juli 1986 *

In zaak 149/85,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de cour d'appel (11e strafkamer) te Parijs, in het aldaar aanhangig geding tussen

Roger Wybot

en

1) Edgar Faure,

2) Librairie Plon,

3) Openbaar Ministerie,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 10 van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, waarnemend, K. Bahlmann en R. Joliet, kamerpresidenten, G. Bosco, O. Due, Y. Galmot en T. F. O'Higgins, rechters,

advocaat-generaal: M. Darmon
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— R. Wybot, vertegenwoordigd door D. Soulez-Larivière en J. Labbé, advocaten te Parijs,

* Procestaal: Frans.

— E. Faure, vertegenwoordigd door R. Bondoux, advocaat te Parijs,

— de vennootschap Librairie Plon, ter terechtzitting vertegenwoordigd door J. Lisbonne, advocaat te Parijs,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door H. van Lier, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde,

alsook op de inlichtingen verstrekt door het Europees Parlement, vertegenwoordigd door zijn rechtskundig raadsman F. Pasetti-Bombardella en zijn juridisch adviseur R. Bieber,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 3 juni 1986,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij arrest van 9 mei 1984, ingekomen ten Hove op 17 mei 1985, heeft de cour d'appel te Parijs krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 10 van het Protocol van Brussel van 8 april 1965 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen (hierna: het Protocol).

2 Deze vraag is opgeworpen in het kader van het hoger beroep van R. Wybot tegen een vonnis van het tribunal correctionnel te Parijs, waarbij een door Wybot ingestelde vordering wegens eerroof niet-ontvankelijk was verklaard voor zover zij was gericht tegen E. Faure, die op de datum van de dagvaarding lid was van het Europees Parlement.

3 Na te hebben overwogen dat de dagvaarding was neergelegd op 27 januari 1983 en dat het Europees Parlement, ofschoon op 27 januari 1983 niet daadwerkelijk in vergadering bijeen, in zitting was geweest van 9 maart 1982 tot 7 maart 1983, had het tribunal correctionnel verwezen naar artikel 10 van het Protocol, volgens hetwelk „tijdens de zittingsduur van de Vergadering" de leden op hun eigen grondgebied de immuniteiten genieten welke aan de leden van de volksvertegenwoordiging in hun land zijn verleend.

4 De cour d'appel had echter twijfels over de juiste betekenis van het woord „zitting". Zij refereerde weliswaar aan 's Hofs arrest van 12 mei 1964 (zaak 101/63, Wagner, Jurispr. 1964, blz. 405), waarin voor recht werd verklaard dat „het Europees Parlement moet worden geacht zitting te houden tot het tijdstip waarop de jaarlijkse of buitengewone zittingen worden gesloten, ook al is het Parlement in feite niet in vergadering bijeen", doch vroeg zich af, of deze uitlegging niet moest worden herzien in het licht van de nieuwe rechtssituatie na de inwerkingtreding van het Verdrag van Brussel van 8 april 1965 tot instelling van één Raad en één Commissie welke de Europese Gemeenschappen gemeen hebben (hierna: Fusieverdrag), waarbij onder meer enkele verdragsbepalingen inzake de zittingen van het Europees Parlement zijn gewijzigd. Op grond van deze wijzigingen zou het Parlement een praktijk hebben ingevoerd waarbij de zittingen het gehele jaar duren.

5 Bij vorengenoemd arrest van 9 mei 1984 heeft de cour d'appel te Parijs het Hof de volgende prejudiciële vraag gesteld:

„Moet artikel 10 van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen wegens de huidige redactie van de bepalingen en de praktijk van het Europees Parlement aldus worden uitgelegd, dat het de leden van het Europees Parlement een permanente immuniteit verleent voor de volle duur van hun mandaat, behoudens wanneer zij door het Parlement wordt opgeheven, of enkel een immuniteit tijdens bepaalde perioden van de jaarlijkse zitting ?"

6 Wybot, civiele partij in het hoofdgeding, betoogt in zijn opmerkingen, dat het arrest van 12 mei 1964, waarin de term „zitting" is uitgelegd, is gewezen op grond van een rechtssituatie die nadien door het Fusieverdrag fundamenteel is gewijzigd.

Ingevolge de bepalingen die golden vóór 1965, namelijk artikel 22 EGKS-Verdrag, dat een jaarlijkse zitting voorzag welke werd geopend op de tweede dinsdag in mei en eindigde uiterlijk aan het einde van het lopende boekjaar, dat wil zeggen op 30 juni van ieder jaar, en de artikelen 139 EEG-Verdrag en 109 EGA-Verdrag, die voorzagen in de opening van een zitting op de derde dinsdag in oktober zonder een sluitingsdatum te bepalen, zou er noodzakelijk een tijdruimte hebben bestaan gedurende welke het Parlement niet in zitting was en de Europese afgevaardigden geen immuniteit genoten. Artikel 27, lid 1, van het Fusieverdrag zou die bepalingen aldus hebben gewijzigd, dat er nog slechts sprake is van een enkele jaarlijkse zitting, die in de praktijk van het Europees Parlement thans het gehele jaar duurt.

7 Volgens Wybot beletten de sinds 1965 geldende bepalingen, als gevolg van de praktijk van het Europees Parlement, de bijeenroeping van buitengewone zittingen als voorzien in de artikelen 22 EGKS-Verdrag, 139 EEG-Verdrag en 109 EGA-Verdrag, ofschoon het Hof in zijn arrest van 12 mei 1964 duidelijk heeft gesteld dat „het begrip jaarlijkse zittingen... aldus moet worden opgevat, dat het met de mogelijkheid van buitengewone zittingen verenigbaar is". Zo men onder „zitting" een periode verstaat die het gehele jaar bestrijkt, dan zou dat er bovendien toe leiden, dat het in de Verdragen voorziene stelsel van immuniteit „tijdens de zittingsduur" verwordt tot een stelsel van immuniteit voor de duur van het mandaat; dat de Europese afgevaardigden tijdens de gehele duur van hun mandaat worden onttrokken aan iedere vervolging op hun eigen grondgebied; dat in strijd met artikel 10, eerste alinea, van het Protocol de immuniteit die de Europese afgevaardigden genieten, verschilt van die van nationale afgevaardigden; en ten slotte dat de bepaling van artikel 10, tweede alinea, van het Protocol overbodig wordt, die de Europese afgevaardigden eveneens immuniteit verleent „wanneer zij zich naar de plaats van de bijeenkomst van de Vergadering begeven of daarvan terugkeren". Een dergelijk resultaat zou slechts kunnen worden vermeden door de term „zitting" aldus op te vatten, dat hij slechts de perioden dekt waarin het Parlement daadwerkelijk vergadert.

8 Faure, verdachte in het hoofdgeding, is van mening, dat de relevante bepalingen van de Verdragen en het Protocol, in de na 1965 geldende versie, geen wijzigingen hebben gebracht ten opzichte van de vroegere situatie en dat de praktijk van het Europees Parlement na die datum niet verschilt van de praktijk voordien, zodat er geen enkele reden is voor een andere uitlegging van de term „zitting" dan die welke het Hof reeds in zijn arrest van 12 mei 1964 heeft gegeven.

9 De Commissie van de Europese Gemeenschappen wijst erop, dat de praktijk van het Parlement reeds vóór 1965 erin bestond, de jaarlijkse zitting pas te sluiten aan de vooravond van de opening van de zitting van het volgende jaar. Die zitting kon tussentijds worden onderbroken en hervat. De Commissie voegt daaraan toe, dat er geen reden is om aan te nemen dat de bepalingen betreffende de zittingen of de praktijk van het Parlement na 1965 aanzienlijk verschillen van die in de periode daarvóór. Evenals ten tijde van de feiten die tot vorengenoemde zaak 101/63 hebben geleid, sluiten de jaarlijkse zittingen van het Parlement direct op elkaar aan.

10 Het Europees Parlement, dat overeenkomstig artikel 21 van ,s Hofs Statuut-EEG was verzocht om inlichtingen omtrent de consequenties die het in verband met de parlementaire immuniteit meent te moeten trekken zowel uit de bepalingen als uit zijn eigen praktijk inzake de organisatie van de zittingen, heeft erop gewezen, dat bij gebreke van een definitie van het begrip „zitting" of van een beperking van de duur ervan in de Verdragen, het Parlement zelf de duur van zijn zittingen kan bepalen, hetgeen het heeft gedaan door deze duur op een jaar vast te stellen. Dit zou overeenkomen met de realiteit, aangezien het Parlement en zijn verschillende organen (bureau, bureau in uitgebreide samenstelling, college van quaestoren, bijzondere commissies, parlementaire delegaties) behalve in de maand augustus en gedurende het kerstreces, het gehele jaar lang ononderbroken actief zijn.

11 Ter beantwoording van de gestelde vraag moet men zich in de eerste plaats afvragen, of artikel 10, eerste alinea, sub a, van het Protocol, waar het bepaalt dat de leden van het Europees Parlement „tijdens de zittingsduur van de Vergadering op hun eigen grondgebied de immuniteiten genieten welke aan de leden van de volksvertegenwoordiging in hun land zijn verleend", noopt tot verwijzing naar de nationale wetgeving niet enkel voor de materiële draagwijdte van de immuniteit van de Europese afgevaardigden, maar ook voor de uitlegging van het begrip „zitting".

12 Te dezen moet worden opgemerkt, dat artikel 10 uitdrukkelijk spreekt van zitting van het Europees Parlement. Verwijzing naar een nationale wetgeving voor de uitlegging van dit begrip zou derhalve onverenigbaar zijn niet enkel met de tekst van het Protocol, maar ook met het doel van deze bepaling, namelijk te verzekeren dat alle Europese afgevaardigden, ongeacht hun nationaliteit, gedurende een gelijke periode immuniteit genieten.

13 Gelet op het voorgaande kan de vraag betreffende de duur van de zittingen van het Europees Parlement slechts aan de hand van het gemeenschapsrecht worden beantwoord.

14 Mitsdien moet worden nagegaan, of het gemeenschapsrecht voorschriften kent, die de duur van de zittingen van het Europees Parlement bepalen.

15 Dienaangaande moet vooreerst worden vastgesteld, dat de artikelen 22, eerste alinea, EGKS-Verdrag, 139, eerste alinea, EEG-Verdrag en 109, eerste alinea, EGA-Verdrag bij artikel 27 van het Fusieverdrag zijn afgeschaft en vervangen door de volgende bepaling: „De Vergadering houdt jaarlijks een zitting. Zij komt van rechtswege de tweede dinsdag van maart bijeen." Over de duur van deze zitting valt ook onrechtstreeks niets af te leiden uit de andere verdragsbepalingen betreffende het Europees Parlement.

16 Nu de Verdragen daarover dus niets bepalen, behoort het vaststellen van de zittingsduur tot de interne organisatiebevoegdheid die aan het Europees Parlement is verleend bij de artikelen 25, eerste alinea, EGKS-Verdrag, 142, eerste alinea, EEG-Verdrag en 112, eerste alinea, EGA-Verdrag, die bepalen dat „de Vergadering haar reglement van orde vaststelt met een meerderheid van de leden, die in de Vergadering zitting hebben". Krachtens deze interne organisatiebevoegdheid immers kan het Europees Parlement, naar blijkt uit het arrest van 10 februari 1983 (zaak 230/81, Luxemburg/Parlement, Jurispr. 1983, blz. 255), „passende maatregelen nemen om zijn goede werking en het goede verloop van zijn procedures te verzekeren".

17 Het Europees Parlement kan dus vrijelijk beslissen over het tijdstip waarop iedere jaarlijkse zitting wordt gesloten. De vaste praktijk van het Parlement is tot nog toe geweest, dat een zitting het gehele jaar duurt en pas daags vóór de opening van de nieuwe zitting wordt gesloten.

18 Te dien aanzien moet worden opgemerkt, dat de werkzaamheden van het Parlement niet beperkt zijn tot de zittingen die, volgens de praktijk van die instelling, iedere maand behalve augustus gedurende één week worden gehouden.

19 Gelijk het Parlement voor het Hof zeer omstandig heeft uiteengezet, behelzen zijn werkzaamheden in het kader van de taken die het door de Verdragen en het afgeleide recht zijn toevertrouwd, veel méér dan enkel het houden van zittingen en gaan zij nagenoeg het gehele jaar door.

20 Zoals bij iedere vergadering waaraan vele personen deelnemen, is het immers voor de werkzaamheden in plenaire zitting nodig dat er voorbereidende bijeenkomsten worden belegd van de parlementaire commissies, die de aan de vergadering voor te leggen ontwerp-resoluties moeten opstellen, en van de fracties. Aangezien het Parlement krachtens zijn interne organisatiebevoegdheid één week per maand voor de commissievergaderingen en één week voor de fractievergaderingen heeft uitgetrokken, nemen de parlementaire werkzaamheden ten minste drie weken per maand in beslag, met als enige uitzonderingen de maand augustus en het kerstreces.

21 Om de hem door de Verdragen opgedragen taak te kunnen vervullen, heeft het Europees Parlement voorts verscheidene permanente of tijdelijke organen ingesteld, zoals het bureau, het bureau in uitgebreide samenstelling, het college van quaestoren, de bijzondere commissies en de parlementaire delegaties, ieder met een eigen taak die losstaat van de plenaire zittingen.

22 Gelet op een en ander moet worden erkend dat, afgezien van de maand augustus en het kerstreces, de werkzaamheden van het Europees Parlement en zijn organen in werkelijkheid het gehele jaar doorgaan. Een uitlegging van de term „zitting", die de immuniteit tot de vergaderperioden zou beperken, zou dan ook de vervulling van het geheel der werkzaamheden van het Parlement in gevaar kunnen brengen.

23 Thans moet nog worden nagegaan of de praktijk van het Europees Parlement niet elke werking ontneemt aan de artikelen 22, derde alinea, EGKS-Verdrag, 139, tweede alinea, EEG-Verdrag en 109, tweede alinea, EGA-Verdrag, die niet alleen aan de meerderheid van zijn leden, maar ook aan andere instellingen, namelijk de Raad en de Commissie, de bevoegdheid verlenen om de bijeenroeping van een buitengewone zitting te verzoeken. In het kader van het door de Verdragen gewilde bevoegdheidsevenwicht tussen de instellingen mag de praktijk van het Europees Parlement immers niet tot gevolg hebben, dat de andere instellingen een prerogatief wordt ontnomen, dat hun door de Verdragen zelf is toegekend.

24 Nu maakt artikel 9, lid 5, van het reglement van orde van het Europees Parlement uitdrukkelijk gewag van de mogelijkheid om het Parlement „bij uitzondering" bijeen te roepen. Het Parlement zelf heeft ten minste in één geval, namelijk vóór de vaststelling door de Raad van verordening nr. 1293/79, die door het Hof bij arrest van 29 oktober 1980 (zaak 138/79, Roquette, Jurispr. 1980, blz. 3333) is nietigverklaard, de aandacht van de Raad gevestigd op de hem door artikel 139 EEG-Verdrag geboden mogelijkheid om een buitengewone zitting van het Europees Parlement te verzoeken, ten einde het om zijn verplicht advies te vragen over de voorgenomen maatregel, die op zeer korte termijn moest worden genomen. Mitsdien moet worden vastgesteld, dat vorengenoemde bepalingen van de Verdragen hun volle werking behouden wanneer het Europees Parlement, overeenkomstig zijn bevoegdheid, besluit de jaarlijkse zitting vervroegd te sluiten.

25 De tweede alinea van artikel 10 van het Protocol, naar luid waarvan de Europese afgevaardigden eveneens immuniteit genieten „wanneer zij zich naar de plaats van de bijeenkomst van de Vergadering begeven of daarvan terugkeren", kan niet worden aangevoerd tegen een uitlegging van het begrip „zitting" die, gezien de praktijk van het Europees Parlement, zij het door toedoen van een andere bepaling, de verwezenlijking van de door die alinea beoogde doelstellingen ten volle verzekert. Die alinea behoudt overigens haar nut, onder meer voor het geval dat het Europees Parlement een jaarlijkse zitting vervroegd zou hebben gesloten.

26 Wat ten slotte de tegenwerping betreft, dat een zo ruime immuniteit van de leden van het Europees Parlement het gedurende een soms zeer lange periode in feite onmogelijk maakt om tegen een Europees afgevaardigde in nationaal kader een rechtsvervolging in te stellen, moet eraan worden herinnerd dat, juist zoals bij de nationale parlementen, opheffing van de immuniteit door het Europees Parlement ingevolge artikel 10 van het Protocol steeds mogelijk blijft.

27 Mitsdien moet op de vraag van de cour d'appel te Parijs worden geantwoord, dat artikel 10 van het Protocol van 8 april 1965, dat aan de leden van het Europees Parlement immuniteit verleent „tijdens de zittingsduur van de Vergadering", aldus moet worden uitgelegd, dat het Europees Parlement, ook wanneer het niet daadwerkelijk vergadert, moet worden geacht in zitting te zijn tot het besluit waarbij de jaarlijkse of buitengewone zitting voor gesloten wordt verklaard.

Kosten

28 De kosten door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof en door het Europees Parlement wegens het verstrekken van inlichtingen in de zin van artikel 21 van 's Hofs Statuut-EEG gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de cour d'appel te Parijs bij arrest van 9 mei 1984 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Artikel 10 van het Protocol van 8 april 1965, dat aan de leden van het Europees Parlement immuniteit verleent „tijdens de zittingsduur van de Vergadering", moet aldus worden uitgelegd, dat het Europees Parlement, ook wanneer het niet daadwerkelijk vergadert, moet worden geacht in zitting te zijn tot het besluit waarbij de jaarlijkse of buitengewone zitting voor gesloten wordt verklaard.

Everling Bahlmann Joliet

Bosco Due Galmot O'Higgins

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 10 juli 1986.

De griffier

P. Heim

De waarnemend president

U. Everling

kamerpresident